

СТАНОВИЩЕ

от проф. дбн Марияна Владимирова Филипова – Маринова

Завеждащ отдел „Природа“ при Регионален исторически музей – Варна,
професор в Катедрата по биология и фармацевтични науки при Факултета по Фармация на
Медицински университет „Проф. Д-р Параксев Стоянов“ – Варна

относно дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ на
гл. ас. Виолин Стоянов Райков, докторант на свободна докторантура в Институт по
okeanologia „Фритьоф Нансен“ при БАН – Варна, на тема: „Състояние, тенденции и
екологични аспекти на популационната динамика на трионата (*Sprattus sprattus L.*) в
българския сектор на Черно море“

Представеният дисертационен труд е комплексно научно-приложно изследване
върху динамиката на запасите от триона пред българския черноморски бряг, разглеждана в
светлината на промените в екологичните условия, трофичните вериги в черноморската
екосистема и мерките за устойчивата експлоатация на този ценен за риболова вид.
Актуалността на темата се определя от факта, че трионата играе важна роля в преноса на
енергия в черноморската екосистема. В същото време, тя е ценен в стопанско отношение вид
и актуализацията на алтернативите за улов и управление на запасите му са от **изключителна
важност** както от научна, така и от управлена гледна точка.

Целта на разработката е **добре и ясно формулирана**, като произтичащите от нея
задачи включват определяне на релативните стойности на числеността и биомасата на
трионата, разкриване на закономерностите при разпределението и динамиката на
популациите на вида, както и селективност на риболовните уреди. С изпълнението на
поставените задачи, **за първи път** е постигнато паралелно **апробиране на няколко метода**
за определяне на популационни параметри, приложени са методи за изследване на
зависимости между абиотични фактори, хранителна база, включително базиран на линейния
кохортен анализ алгоритъм. Друг аспект, определен в задачите на дисертационния труд е
разкриването на референтни стойности за експлоатация, разработване на сценарии за
“щадящи” режими на риболов, както и краткосрочно прогнозиране на параметрите на
запасите от триона.

Дисертационният труд съдържа 211 страници текст, 39 таблици и 70 фигури.
Списъкът на цитираната литература включва 347 заглавия, от които 106 на кирилица и 241
на латиница. Представеният литературен обзор показва **отличната осведоменост** на автора
за историческите етапи в изследванията, както и съвременните научни постижения в
областта на хидробиологията, динамиката на рибините запаси и тенденциите при
използването на морските биологични ресурси, и в частност на трионата, както в Черно
море, така и в Световния океан.

Изследването включва **огромен по обем материал**, събиран по време на експедиционната работа на докторанта в Черно море и стопанските улови с пасивни и активни риболовни уреди. Авторът използва голям набор от съвременни холистични и аналитични методи, които **умело прилага, комбинира и сравнява**. В този смисъл, прилагането им за **първи път** за трионата в Черно море дава нова светлина върху вече разглеждани проблеми, касаещи динамиката на запасите и мястото на вида в условията на силно променяща се черноморска среда.

В резултат на изследването са формулирани **14 извода** относно динамиката на популационните параметри на трионата, трофичните вериги в черноморската екосистема, мерките за подобряване на селективността на риболовните уреди, взаимовръзките между популационните параметри, факторите на средата и хранителната база, както и прогнози и мерки за устойчива експлоатация за запаса от триона в българския сектор на Черно море.

Моделирането на запасите и техните параметри е прилагано от докторанта със **завидна лекота**, като **интерпретацията на получените резултати и направените изводите напълно отразяват поставените цели и задачи**. Част от резултатите са докладвани на международни научни форуми и са включени в две публикации в реферирани научни издания. Докторантът представя и два доклада от международни конференции, включително и сертификат за активно участие в един от международните форуми.

Научно-приложните приноси на дисертационния труд касаят съвременните принципи в разпределението и причините за флукутациите на запасите от триона, представянето на технически алтернативи за промяна на селективността на риболовните уреди с подчертан ефект – предпазване на запаса от „преулов на растежа“ и улов на половозрели индивиди, с линейни размери, които са по-големи от минимално допустимия размер. Друга част от приносите касае краткосрочното моделиране и представянето на серия от мерки за устойчиво използване на запасите, които могат да послужат в управлението на риболова в Черно море при избора на критерии за използване на морските биологични ресурси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените от докторанта резултати представляват **важен научен принос** не само за българската хидробиология и морска екология, а и са практически приложими за черноморския регион. Гл.ас. Виолин Райков се изявява като **изграден специалист, който е в състояние да извършва самостоятелни и значими научни изследвания**.

Дисертационният труд отговаря на всички изисквания за получаване на образователната и научна степен “доктор”, поради което изразявам своето **ПОЛОЖИТЕЛНО становище** и предлагам на членовете на научното жури да гласуват за присъждането на тази степен на гл.ас. Виолин Стоянов Райков от Института по океанология “Фритьоф Нансен” при БАН – Варна.

Варна, 08.02.2012 год.

Член на НЖ:

(проф. дбн Марияна Филипова – Маринова)